

HFD 2011 ref 30

Högsta förvaltningsdomstolen dom den 2011-05-24 I mål nr 5625-10. Deltidssjukskriven försäkrad har ansetts ha rätt till sjukpenning, trots att arbetstiden inte reducerats varje arbetsdag.

Försäkringskassan beslutade vid omprövning den 11 augusti 2008 att inte ändra sitt tidigare beslut av den 6 maj 2008 att inte bevilja S.P. sjukpenning från och med den 13 maj 2008. Som skäl för beslutet anförde kassan bl.a. följande. S.P. arbetar heltid som lärare och har varit en fjärdedels sjukskriven sedan augusti 2007 på grund av depression och neurasteni. Försäkringsläkare har den 11 april 2008 uppgett att hennes arbetsförmåga inte är nedsatt med minst 25 procent på grund av sjukdom, sett till nuvarande arbete. S.P. bedöms, trots sina besvär, ha en hel arbetsförmåga i ordinarie arbete. Hon har därför inte rätt till sjukpenning.

S.P. överklagade Försäkringskassans beslut hos länsrätten och yrkade att hon skulle beviljas sjukpenning med 25 procent från och med den 13 maj 2008. Hon uppgav bl.a. att hon inte hade förmåga att arbeta mer än 75 procent samt åberopade diverse läkarintyg till stöd för sin talan.

Ärendet I länsrätten

Länsrätten i Göteborg (2009-07-29) yttrade: Gällande bestämmelse - Av 3 kap. 7 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, framgår bl.a. följande.

Sjukpenning utges vid sjukdom som sätter ned den försäkrades arbetsförmåga med minst en fjärdedel. Vid bedömningen av om sjukdom föreligger ska bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden. Med sjukdom jämföras ett tillstånd av nedsatt arbetsförmåga, som orsakats av sjukdom för vilken sjukpenning utgetts och som fortfarande kvarstår efter det att sjukdomen upphört.

Utredningen - Av medicinskt underlag utfärdat av läkaren L, specialist i bl.a. psykiatri, den 15 februari 2008 framgår bl.a. följande.

S.P. får nu en fortsatt avlastande sjukskrivning på 25 procent under diagnos kronisk depression och neurasteni. S.P. är för närvarande ledig en dag per vecka från sitt arbete. Hon torde behöva denna avlastning för att kunna klara sitt arbete nöjaktigt under resterande tid av veckan. S.P. bedöms i nuläget fortfarande ta ett mycket tydligt och konkret ansvar för sin 18-åriga dotter som bor hemma. Dottern har fått diagnosen autistiskt tillstånd och bedöms behöva en utvidgad stödinsats från S.P. Hon klarar inte av att gå upp till heltid i sitt arbete. Hon bedöms klara sitt arbete på ett adekvat sätt på hittillsvarande nivå på 75 procent. Det rekommenderas att S.P. på basen av sin psykiatriska besvärsbild må erhålla ytterligare ett års sjukersättning med 25 procent.

Av medicinskt underlag utfärdat av samme läkare den 17 mars 2008 framgår bl.a. följande;

“S.P:s besvär kvarstår. Hennes arbetsförmåga är nedsatt med 25 procent. Hon beräknas få tillbaka sin förmåga till arbete helt.”

Av försäkringsläkaren och specialisten i allmänmedicin P bedömning den 11 april 2008 framgår bl.a. följande.

S.P. har angivits ha diagnosen kronisk depression med sårbarhet. Tillståndet har varit i hög grad utgången av en belastande psykosocial situation med två funktionshindrade barn. Belastningen har dock minskat då enbart dottern nu bor hemma. Att det förväntas en utökad

stödinsats till äldsta dottern från S.P:s sida för tillfället är inte något som ska vägas in i bedömningen av arbetsförmågan. Självklart har S.P. känt sig tungt drabbad och sviktat psykiskt genom åren. Hon har dock gradvis ökat upp arbetsinsatsen till 75 procent och så småningom passerar hon över denna nivå och klarar 75 - 100 procent arbetsinsats. S.P. har även under 3 - 4 månader 2007 klarat av att arbeta heltid. En kronisk depression synes sätta ner arbetsförmågan på daglig bas, det framkommer emellertid att S.P. arbetar i stort sett fulla arbetsdagar under större delen av veckan. Mot denna samlade bakgrund är S.P:s arbetsförmåga inte nedsatt med minst 25 procent på grund av sjukdom, sett till nuvarande arbete, anpassade uppgifter och arbetsmarknaden i stort.

Av bedömning av företagsläkaren N från P den 5 september 2008 framgår bl.a. följande.

S.P. fungerar tillfredsställande på 75 procent arbete. Hon har testat att arbeta heltid vid två tillfällen men blivit markant försämrad i bl.a. sin depression. Hon uppvisar tecken på ångest och depression. Viljan att fortsätta arbeta i samma yrke samtidigt som tilltron till egna arbetsförmågan är väldigt låg. S.P:s hemsituation är väldigt krävande, även om ett av hennes två barn numera har eget boende. S.P:s arbetsförmåga ligger på max 75 procent och ett eventuellt nytt försök till heltidsarbete kommer att leda till en oundviklig försämring med risk för längre tids sjukskrivning i högre grad. Det rekommenderas att S.P. behåller sjukskrivningsgrad på 25 procent framöver så att hon får möjlighet att hinna återhämta sig under en ledig veckodag.

Länsrättens bedömning

För att ha rätt till sjukpenning måste S.P:s arbetsförmåga på grund av sjukdom vara nedsatt med minst 25 procent. Av utredningen i målet framgår att S.P. har besvär i form av depression och ångest som kan påverka arbetsförmågan men hon klarar ändå av att arbeta fulltid vissa arbetsdagar. Försäkringsläkare har pekat på att S.P. besvär bör yttra sig på så sätt att man inte kan arbeta fulla dagar men att S.P. så gjort under större delen av veckan. Han bedömer därför inte att S.P:s arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel. Länsrätten finner inte skäl att göra en annan bedömning och överklagandet ska avslås. Länsrätten avslår överklagandet.

Ärendet i Kammarrätten

S.P. överklagade länsrättens dom hos kammarrätten och yrkade att hon skulle beviljas en fjärdedels sjukpenning. Hon åberopade utlåtanden av leg. läk. L, psykiater och företagsläkaren N samt en redogörelse för sin arbetsvecka i skrivelse till Försäkringskassan den 23 april 2008.

Hon anförde vidare bl.a. följande.

Hennes läkare har inte preciserat hur hon ska arbeta utan anförtrott det till henne själv och arbetsgivaren. Hennes schemalagda tid på heltid är 35 timmar per vecka. Tio timmar är förtroendetid. Hon har varit på arbetsplatsen sju timmar på måndagen respektive tisdagen, åtta timmar på torsdagen och fyra timmar och en kvart på fredagen. Onsdagen har hon haft fri. Det är en väldig anspänning att ladda upp och stå framför en elevgrupp. Eftersom sömnen är hennes stora problem har det också varit helt avgörande för henne att hon kunnat stanna hemma en dag mitt i veckan. Hon har inte arbetat mer än sammanlagt 75 procent av arbetstiden per vecka. Sedan Försäkringskassan drog in sjukpenningen har hon fått ta tjänstledigt i stället.

Försäkringskassan ansåg att överklagandet skulle avslås och anförde bl.a. följande.

Grundprincipen för rätt till partiell sjukpenning är att den försäkrade reducerar antalet timmar per dag i förhållandet till sin normala arbetstid. Om arbetstiden är 35 timmar per vecka innebär

en fjärdedels sjukpenning 5,25 timmar per vecka. Visserligen kan det i en del situationer vara lämpligt att en fjärdedels sjukpenning betalas även för en dag då den försäkrade arbetat mer än en fjärdedel av sin normala arbetstid den dagen. Förutsättningen för detta är dock enligt praxis att den sammanlagda arbetstiden under perioden inte överstiger en fjärdedel av den försäkrades normala arbetstid och att arbetstidens förläggning är medicinskt motiverad (se Försäkringsöverdomstolen dom i mål nr 832-1984).

Enligt läkarutlåtandet har S.P:s arbetstid genomförts i samråd med hennes arbetsledning. Försäkringskassan menar att läkarens bedömning i första hand avser arbetsmässiga och inte medicinska skäl. Att det skulle vara medicinskt motiverat att förlägga arbetstiden på sådant sätt framgår inte av den medicinska dokumentationen. S.P. har visat att hon klarar att arbeta hela dagar.

Kammarrätten i Göteborg (2010-07-06) yttrade:

Grundprincipen för rätt till partiell sjukpenning är att den försäkrade reducerar antalet timmar per dag i förhållande till sin normala arbetstid. I en del situationer kan det dock vara lämpligt att halv sjukpenning betalas även för dag då personen arbetat mer än hälften av sin normala arbetstid den dagen.

Förutsättningarna för detta är dock enligt praxis (jfr FÖD 1986:11) att den sammanlagda arbetstiden under perioden inte överstiger hälften av den försäkrades normala arbetstid och att arbetstidens förläggning är medicinskt motiverad.

S.P. har varit sjukskriven till en fjärdedel sedan augusti 2007 under diagnos kronisk depression och neurasteni i sitt arbete som lärare. Hon har därvid förlagt arbetstiden så att hon kunnat vara ledig en dag per vecka. Av den medicinska dokumentationen framgår att behandlande läkare inte har någon erinran mot S.P:s förläggning av arbetstiden ur medicinsk synvinkel.

Enligt utlåtande av L torde hon behöva denna avlastning för att kunna klara sitt arbete nöjaktigt under resterande tid. Enligt företagsläkaren N fungerar S.P. tillfredställande med tre fjärdedels tjänst. Hon har testat att arbeta heltid vid två tillfällen men blivit markant försämrad i sin depression.

Kammarrätten gör följande bedömning

Kammarrätten konstaterar att S.P. inte arbetat mer än tre fjärdedels tid av sin normala arbetstid. S.P. har anfört att hon på grund av sina sjukdomsbesvär förlagt arbetstiden på sätt som skett, då det bl.a. är en fördel att inte behöva stiga upp tidigt och stå inför en elevgrupp varje dag. Den medicinska utredningen visar att det inte fanns något medicinskt hinder däremot. Kammarrätten bedömer därmed att S.P. får anses ha haft medicinska skäl att förlägga arbetstiden som hon gjort och att hon har rätt till en fjärdedels sjukpenning för tid efter den 12 maj 2008. Överklagandet ska således bifallas.

Med bifall till överklagandet upphäver kammarrätten länsrättens dom och Försäkringskassans beslut. Kammarrätten förklarar S.P. berättigad till en fjärdedels sjukpenning för tid efter den 12 maj 2008.

Ärendet I Högsta förvaltningsdomstolen

Försäkringskassan överklagade kammarrättens dom och yrkade att Högsta förvaltningsdomstolen skulle upphäva domen och fastställa länsrättens dom. Försäkringskassan anförde bl.a. följande.

Frågan i målet är vad som krävs för att avsteg ska kunna göras från principen att den försäkrade, för att rätt till partiell sjukpenning ska föreligga, reducerar antalet timmar per dag i

förhållande till sin normala arbetstid. Enligt Försäkringsöverdomstolens praxis kan en arbetstidsförläggning som innebär att den försäkrade vissa dagar arbetar mer än vad som är förenligt med den partiella sjukpenningen, godtas endast om arbetstidsförläggningen kan anses främja den försäkrades rehabilitering och är medicinskt motiverad.

Dessutom krävs att den försäkrade inte genomsnittligt arbetar mer än vad som är förenligt med den partiella sjukpenningen (FÖD 1986: 11 och FÖD:s mål nr 832-1984). Den överklagade domen reser frågan om denna praxis fortfarande gäller. - S.P. arbetar som lärare och var under den aktuella tiden, den 13 maj - den 9 juni 2008, sjukskriven till en fjärdedel. Hon hade förlagt sin arbetstid så att hon var ledig en dag i veckan. Räknat på en vecka arbetade hon inte mer än tre fjärdedelar av heltid. Man kan inte av dr L utlåtande dra slutsatsen att S.P. s förläggning av sin arbetstid främjar hennes rehabilitering.

Enbart det förhållandet att en läkare bedömer att arbetstidsförläggningen påverkar hennes arbetsprestation positivt innebär inte heller att den är medicinskt motiverad. S.P. kan inte beviljas en fjärdedels sjukpenning eftersom hon inte har reducerat antalet timmar per dag i förhållande till sin normala arbetstid.

S.P. bestred bifall till överklagandet. Hon anförde bl.a. följande.

Att hon förlade en stor del av sin sjukskrivning till en dag mitt i veckan var avgörande för att hon skulle klara av att arbeta och på sikt tillfriskna. Sedan ett och ett halvt år tillbaka arbetar hon heltid.

Högsta förvaltningsdomstolen (2011-05-24) yttrade

Skälen för avgörandet

Lagrum

Enligt 3 kap. 7 § första stycket AFL utges sjukpenning vid sjukdom som sätter ned den försäkrades arbetsförmåga med minst en fjärdedel. Av tredje stycket framgår att vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt ska beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den anställde. Om den försäkrade på grund av sjukdomen behöver avstå från förvärvsarbete under minst en fjärdedel av sin normala arbetstid en viss dag, ska hans eller hennes arbetsförmåga anses nedsatt i minst motsvarande mån den dagen.

Lagen om allmän försäkring har upphävts men är enligt 1 kap. 3 § lagen (2010: 111) om införande av socialförsäkringsbalken tillämplig i målet. Regler motsvarande dem i 3 kap. 7 § första och tredje styckena lagen om allmän försäkring finns nu i 27 kap. 2, 45 och 46 §§ socialförsäkringsbalken.

Utredningen i målet

S.P. arbetar som lärare. Vid heltidsarbete har hon en schemalagd arbetstid på 35 timmar per vecka och tio timmars fört roendetid. Under i målet aktuell period var hon sjukskriven med en fjärdedel. Arbetstiden förlades i samråd med arbetsgivaren under sjukskrivningsperioden så att hon måndagar och tisdagar arbetade sju timmar per dag, torsdagar åtta timmar och fredagar fyra timmar och en kvart. Hon var ledig på onsdagar. Det har inte ifrågasatts i målet att S.P. endast arbetat tre fjärdedelar av heltid i veckan under den aktuella perioden.

Av ett läkarutlåtande om hälsotillstånd utfärdat av dr L, specialist i psykiatri, den 15 februari 2008 framgår att S.P. klarar av att arbeta 75 procent men inte på heltid. Enligt Ls bedömning torde S.P. behöva den avlastning det innebär att vara ledig en dag i veckan för att kunna klara sitt arbete nöjaktigt under resterande tid.

Försäkringsläkaren och specialisten i allmänmedicin P gör i ett yttrande den 11 april 2008 bedömningen att S.P:s arbetsförmåga inte är nedsatt med 25 procent på grund av sjukdom mot bakgrund bl.a. av att hon i stort sett arbetar fulla arbetsdagar under större delen av veckan.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Rätten till sjukpenning vid deltidssjukskrivning förutsätter i princip att den försäkrade minskar sin normala arbetstid i motsvarande mån varje dag. Enligt praxis har avsteg gjorts från denna princip och sjukpenning utgått till deltidssjukskriven försäkrad trots att arbetstiden vissa dagar inte minskat. Som krav för att en sådan förläggning av arbetstiden ska godtas har då ställts upp - förutom att den arbetade tiden genomsnittligt inte överstiger vad sjukskrivningsgraden kräver - att arbetstidsförläggningen ska främja den sjukskrivnes rehabilitering och vara medicinskt motiverad (FÖD 1986: 11).

S.P. hade i samråd med sin arbetsgivare förlagt sin fjärdedelssjukskrivning på så sätt att hon var ledig varje onsdag. Hon har uppgett att vila en dag mitt i veckan var en förutsättning för att hon skulle orka arbeta torsdag och fredag. Detta vinner också stöd av dr L:s utlåtande. Det finns enligt Högsta förvaltningsdomstolens uppfattning inte anledning att ifrågasätta dessa uppgifter. Den arbetsfria dagen mitt i veckan synes alltså ha varit en förutsättning för att S.P., med de sjukdomsbesvär hon hade, skulle ha förmåga att arbeta tre fjärdedelar av normal arbetstid under den aktuella perioden.

Frågan är då om den förläggning av arbetstiden som är aktuell i målet berättigar till sjukpenning. Möjligheterna att kunna ge ut en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning infördes för att förbättra förutsättningarna för yrkesinriktad rehabilitering och påskynda återgången i arbete (prop. 1989/90:62 Bilaga 1 s. 18 ff.). I ett senare lagstiftningsärende betonas vikten av att den försäkrades arbetsförmåga tas till vara trots sjukdom och att deltidssjukskrivning därför bör användas i ökad utsträckning (prop. 2002/03:89 s. 20 ff.).

Reformerna på sjukförsäkringsområdet talar således för att principen att rätt till partiell sjukpenning kräver att den försäkrade reducerar sin arbetstid varje dag i förhållande till sin normala arbetstid inte ska tillämpas alltför strikt. Sådana faktorer som arbetsförhållandena och sjukdomens art kan enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening behöva vägas in i bedömningen. Sjukpenning bör - under förutsättning att den sammanlagda arbetstiden under en begränsad period inte överstiger vad som är förenligt med deltidssjukskrivningen - kunna utgå när arbetstidsförläggningen syftar till att ta till vara den arbetsförmåga som den försäkrade har och är medicinskt motiverad.

S.P. har inte arbetat mer än tre fjärdedelar av sin normala veckoarbetstid. L:s utlåtande får anses visa att förläggningen av arbetstiden varit medicinskt motiverad. Hon är således berättigad till en fjärdedels sjukpenning. Försäkringskassans överklagande ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande. Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.